

# Gospodarenje glavnim vrstama divljači u lovištu XVI/105" Jelje "

---

**Bošnjak, Ivana**

**Undergraduate thesis / Završni rad**

**2021**

*Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:*

**Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek /  
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek**

*Permanent link / Trajna poveznica:* <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:151:033809>

*Rights / Prava:* [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

*Download date / Datum preuzimanja:* **2024-11-08**



Sveučilište Josipa Jurja  
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet  
agrobiotehničkih  
znanosti Osijek**

*Repository / Repozitorij:*

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical  
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of  
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)



SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU  
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Ivana Bošnjak

Preddiplomski sveučilišni studij Poljoprivreda

Smjer Zootehnika

**Gospodarenje glavnim vrstama divljači  
u lovištu XVI/105 “Jelje”**

Završni rad

Osijek, 2021.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU  
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Ivana Bošnjak

Preddiplomski sveučilišni studij Poljoprivreda

Smjer Zootehnika

**Gospodarenje glavnim vrstama divljači  
u lovištu XVI/105 “Jelje”**

Završni rad

Povjerenstvo za ocjenu završnog rada:

1. prof. dr. sc. Tihomir Florijančić, mentor
2. izv. prof. dr. sc. Ivica Bošković
3. doc. dr. sc. Marin Kovačić

Osijek, 2021.

## TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

---

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku  
Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek  
Preddiplomski sveučilišni studij Poljoprivreda, smjer Zootehnika  
Ivana Bošnjak

### **Gospodarenje glavnim vrstama divljači u lovištu XVI/105 "Jelje"**

#### **Sažetak:**

Ovaj završni rad prikazuje gospodarenje glavnim vrstama divljači u zajedničkom otvorenom lovištu broj: XVI/105 – „Jelje“. Glavne vrste divljači koje su obitavale u lovištu u razdoblju od 1. travnja 2007. do 31. ožujka 2017. su srna obična, zec obični, fazan i prepelica pućpura. U ovom završnom radu prikazane su smjernice za buduće gospodarenje navedenog lovišta na temelju podataka dostupnih u Lovnogospodarskoj osnovi. U radu su također opisana obilježja navedenog lovišta, biološke i ekološke osobine glavnih vrsta divljači, a obrađena je i tehnička opremljenost lovišta. Iz obrađenih materijala utvrđeno je da razna krupna i sitna divljač u lovištu ima povoljne uvijete za obitavanje i razmnožavanje, ali je i vidljivo da postoji prostor za daljnji napredak. Buduće gospodarenje bi trebalo pridonijeti boljem i aktivnijem gospodarenju navedenim lovištem, te se iz analiziranih podataka vidi da bi uzgoj jelena običnog i divlje svinje imao značajnu ulogu pri boljem gospodarenju.

**Ključne riječi:** lovište, srna obična, fazan, zec, prepelica

22 stranice, 10 tablica, 11 slika, 10 literaturnih navoda

Završni rad je pohranjen: u Knjižnici i digitalnom repozitoriju završnih i diplomskih radova Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek.

## BASIC DOCUMENTATION CARD

---

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek  
Faculty of agrobiotechnical sciences in Osijek  
Undergraduate university study Agriculture, course Zootechnique

### **Management of the main game species in the hunting ground XVI / 105 "Jelje"**

#### **Summary:**

This final paper shows the management of the main game species in the common open hunting ground number: XVI/105 - "Jelje". The main species which inhabit the hunting ground in the period from 1. april 2007. to 31. march 2017. are doe, pheasant, common quail and european hare. This final paper presents guidelines for the future management of this hunting ground based on data from hunting programs. The paper also describes the characteristics of the hunting ground, biological and ecological characteristics of the main game species, and deals with the technical equipment of the hunting ground. From the processed materials, it was determined that various large and small game animals in the hunting ground has favorable conditions for habitation and reproduction, but it is also evident that there is a room for further progress. Future management should contribute to better and more active management of this hunting ground. Analyzed data show that the breeding of red deer and wild boar would play a significant role in better management.

**Key words:** Hunting Ground, roe deer, pheasant, brown hare, quail

22 pages, 10 tables, 11 figures, 10 references

BSc Thesis is archived in Library and in digital repository of Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek

## SADRŽAJ:

1. UVOD-----	1
2. OBILJEŽJA ZAJEDNIČKOG OTVORENOG LOVIŠTA BROJ XVI/105 - "JELJE"---	2
2.1. Granice lovišta-----	2
2.2. Površina lovišta-----	3
2.3. Namjena lovišta-----	4
2.4. Prirodne značajke lovišta-----	4
2.4.1. Orografske prilike-----	4
2.4.2. Hidrografske prilike-----	5
2.4.3. Klimatske prilike-----	5
2.4.4. Edafski čimbenici-----	6
2.5. Antropogeni utjecaji-----	6
2.6. Tehnička opremljenost lovišta-----	6
3. GOSPODARENJE GLAVNIM VRSTAMA DIVLJAČI-----	9
3.1. Srna ( <i>Capreolus capreolus</i> L.)-----	9
3.1.1. Gospodarenje srnom običnom-----	10
3.2. Zec obični ( <i>Lepus europaeus</i> Pallas)-----	12
3.2.1. Gospodarenje zecom običnim-----	13
3.3. Fazan ( <i>Phasianus colchicus</i> L.)-----	13
3.3.1. Gospodarenje fazanom-----	14
3.4. Prepelica pućpura ( <i>Coturnix coturnix</i> L.)-----	15
3.4.1. Gospodarenje prepelicom pućpurom-----	16
4. Smjernice budućeg gospodarenja-----	17
4.1. Buduće gospodarenje srnom običnom-----	17
4.2. Buduće gospodarenje jelenom običnim ( <i>Cervus elaphus</i> L.)-----	18
4.3. Buduće gospodarenje svinjom divljom ( <i>Sus scrofa</i> L.)-----	19
4.4. Buduće gospodarenje zecom običnim-----	20
5. Zaključak-----	21
6. Popis literature-----	22

## 1. UVOD

Zajedničko otvoreno lovište broj: XVI/105 – „Jelje“ je dobilo ime po istoimenoj šumi koja se prostire na sjevernom dijelu lovišta. Ukupna površina lovišta iznosi 4.175 ha. Lovištem gospodari Lovačka udruga “Fazan” Gradište. Gospodarenje lovištem definira Zakon o lovstvu (Narodne novine broj 99/18; 32/19 i 32/20). Cilj ovog završnog rada je obraditi biologiju i ekologiju glavnih vrsta divljači u navedenom lovištu, prikazati način gospodarenja glavnim vrstama divljači, te prikazati smjernice za buduće gospodarenje divljači u navedenom lovištu.



Slika 1. Ploča s nazivom lovišta  
Foto: Ivana Bošnjak

## **2. OBILJEŽJA ZAJEDNIČKOG OTVORENOG LOVIŠTA BROJ**

### **XVI/105 - "JELJE"**

Prema Zakonu o lovstvu zajednička lovišta se ustanovljuju na površinama većim od 1000 ha neprekidanog zemljišta na površinama na kojima nisu ustanovljena privatna i državna lovišta.

#### **2.1. Granice lovišta**

Granice lovišta se obilježavaju na vidljivim mjestima i javnim prometnicama, a preporučljivo je da ploče budu izrađene od prirodnog materijala. Na podlozi treba biti napisan naziv lovišta i lovozakupnika. Granice se obilježavaju u skladu s propisima planskog akta koji nazivamo Lovnogospodarska osnova. Granice zajedničkog otvorenog lovišta broj: XVI/105 – „Jelje“ opisuju nepravilnu kružnicu u panonskoj nizini i ravničarskom kraju.

Prema Lovnogospodarskoj osnovi kojom se gospodari ovim lovištem početna točka sjeverne granice je ispred križanja željezničke pruge Vinkovci-Županja i asfaltne ceste Gradište-Cerna. Pruža se oko 250 m sjeverno od Buzerovog stana. Granica prelazi sjeverni rub šume Jelje do asfaltne ceste Županja-Vinkovci, prema jugu se pruža kroz šumu Jelje do južnog ruba, rubom šume preko ceste na sjeveroistok. Sjeverna granica završava općinskom granicom do sredine odjela 69 šume Topola. Istočna granica prati rub šume Topola, prelazi put Gradište-Privlaka i nastavlja rubom šume do Gušterovog stana. Magistralu prelazi lenijom prema Kokanovoj enklavi do kanala Bistra. Kanalom Bistra jugoistočno do odjela 26 šumskog predjela Jošava. S njim prema jugu kroz odjele 26 i 28 do Brzavskog kanala u odjelu 28. Njime ide istočno do žičane ograde između odjela 28 i 29. Put prelazi južnom prosjekom između odjela 28/29, 31/32, šumskog predjela Jošava do puta Gradište-Otok. Završava rubom odjela 37 i 40 Vrčano do Medničkog puta. Južna granica rubom šume Crna Greda dolazi do šljunčane ceste. Cestom se proteže do odjela 32 šume Zapadna kusara, a rubom šume do prosjeke između odjela 26 i 31. Prosjekom se nastavlja na zapad do Konjarevića stana, cestom do jugozapadnog ruba odjela 23, te lenijom na jug do odjela 27 šume Zapadna kusara. Rubom šume prelazi cestu Vinkovci-Županja i izlazi na željezničku prugu Gradište-Županja. To je ujedno i kraj južne granice.

Zapadna granica se proteže željezničkom prugom na sjever do križanja do križanja s asfaltnom cestom do početne točke Cerna-Gradište.

## 2.2. Površina lovišta

Ukupna površina zajedničkog otvorenog lovišta broj: XVI/105 – „JELJE“ iznosi 4.175 ha. Razmjer između poljoprivrednih i šumskih površina te između privatnog i državnog posjeda je utvrđen kod izrade lovnogospodarske osnove i iskazan u obrascu LGO-1.

Tablica 1. Odnos privatnog i državnog zemljišta u lovištu

Državno	502 ha
Privatno	2.182 ha
Ukupno	3. 660 ha

Izvor: Lovnogospodarska osnova za zajedničko otvoreno lovište XVI/105 “Jelje”

Tablica 2. Vode unutar lovišta

Tekućice	96 ha
Stajačice	1 ha
Sveukupne vode	97 ha

Izvor: Lovnogospodarska osnova za zajedničko otvoreno lovište XVI/105 “Jelje”

Tablica 3. Sveukupne lovne površine prema vlasništvu

Državno	1536 ha
Privatno	2221 ha
Sveukupno vlasništvo	3571 ha

Izvor: Lovnogospodarska osnova za zajedničko otvoreno lovište XVI/105 “Jelje”

Tablica 4. Površine na kojima se ne ustanovljuje lovište, a opisane su granicom lovišta

Građevinsko zemljište	317 ha
Javne površine	86 ha
Ograđeni nasadi	15 ha
Ukupno	418 ha

Izvor: Lovnogospodarska osnova za zajedničko otvoreno lovište XVI/105 “Jelje”



### **2.3. Namjena lovišta**

Lovište je otvoreno i namijenjeno uzgoju zeca običnog, srne obične, fazana i trčke skvržulje. U desetogodišnjem razdoblju 2007./08.-2016./17. se s jelenom običnim i divljom svinjom gospodarilo kao sa sporednim vrstama divljači. Srna obična, zec obični, fazan i prepelica pućpura su u navedenom razdoblju bile glavne gospodarske vrste divljači. Primarna svrha lovišta je zaštita, lov, uzgoj i korištenje divljači za vlastite potrebe, uz očuvanje biološke raznolikosti i unapređenja staništa, te ostvarivanja gospodarske koristi putem lovnog turizma. Ista namjena je i sa sporednim, stalnim, sezonskim, povremenim i prolaznim vrstama divljači. Svrha lovnog gospodarenja s divljači je uzgoj i razmnožavanje zdrave populacije divljači, prirodan način uzgajanja s uvjetom stabilnosti genofonda. Ovo podrazumijeva mjere prihrane i prehrane divljači, uređivanje staništa, zaštitu poljoprivrednih kultura, provedbu mjera o zaštiti divljači i održavanje brojnog stanja divljači.

### **2.4. Prirodne značajke lovišta**

#### *2.4.1. Orografske prilike*

Zajedničko otvoreno lovište broj: XVI/105 – „Jelje“ ime je dobilo po istoimenoj šumi koja se prostire površinom na sjevernom dijelu lovišta. Ovo lovište je izrazito ravničarskog i nizinskog tipa panonskog područja. Lovište se nalazi sjeverno od grada Županje i južno od grada Vinkovaca te nema razvijenu konfiguraciju terena. Najvećim dijelom se prostire na području mlade naplavne ravni i riječne terase koja je oblikovana rijekom Savom, te na području starije naplavne ravni i riječne terase oblikovane rijekom Bosut. Najniža nadmorska visina u lovištu na južnoj granici uz rub šume Zapadne Kusare na području predjela Mednik iznosi 81,7 m. Najniža nadmorska visina je sjeveroistočno od centra Gradišta na zapadnom dijelu lovišta na Velikom brdu i iznosi 100,6 m.

Zbog ravničarskog karaktera na području lovišta se razvio određen broj depresija koje dovode do razlika u mikroreljefu. Depresije između povišenih dijelova su povremene bare, nize, dolovi koji ne presušuju odnosno cijele godine su vlažni. Mikroreljef ima ulogu u prehrani i obitavanju divljači što znači da divljač na višim i sušim terenima nalazi bolju hranu i mjesto za boravak. Površina lovišta je dio slivnog područja rijeke Save, a cijelo

lovište je holocena ravan koju karakterizira terasni reljef. Orografija na području lovišta omogućava korištenje nenaseljene površine za divljač koja obitava i koja se uzgaja u lovištu.

#### *2.4.2. Hidrografske prilike*

Voda je bitan čimbenik za opstanak svakog živog bića pa tako i divljači. Ovo lovište se sastoji od velikog broja stalnih i povremenih kanala, tj. ispresijecano je gustom hidrografskom mrežom. Vezovac teče sjevernim i središnjim kanalom Bosut-Bistra od zapadne granice kroz središnji i sjeveroistočni dio do sjeveroistočne granice, kanal Kamenito-Bistra teče kroz istočni i jugoistočni i središnji dio lovišta. Kanal Ključasto-Brzava teče kroz istočni i sjeveroistočni dio, dok kanal Bistra na malom dijelu čini sjeveroistočnu granicu. Divljač na području lovišta zbog rasporeda stalnih i povremenih kanala, bara, trščaka i đolova ima dovoljnu količinu vode za životne potrebe tijekom cijele godine. Poremećaji pri opskrbi vodom mogu nastupiti tijekom zime ako se manji kanali zamrznu ili tijekom najsušeg perioda tijekom ljeta.

#### *2.4.3. Klimatske prilike*

Za prikaz klimatskih podataka koriste se podatci Državnog hidrometeorološkog zavoda Republike Hrvatske za meteorološku postaju Gradište. Meteorološka postaja se nalazi na nadmorskoj visini od 97 m. Prema Thornthwait-ovoj klasifikaciji ovo lovište se nalazi u zoni subhumidne klime. Prema Köppenu ovo područje nosi oznaku toplo umjerene kišne klime s pojavom mrazeva i snijega.

Klimatske prilike odgovaraju uzgoju divljači na ovom području, a negativno se mogu odraziti u vrijeme prašenja krmača ako su prasci izloženi kišama i hladnoći u prvim tjednima života, ili kod prvog legla fazanskih pilića i prvog okota zeca. U ovom lovištu je moguće pojavljivanje ledenih dana s temperaturama ispod  $-10^{\circ}\text{C}$  u XII; I; i II. mjesecu. Klimatske prilike su povoljne za uzgoj divljači.

#### *2.4.4. Edafski čimbenici*

Važnost edafskih čimbenika je kod određivanja bonitetnih razreda divljači za određivanje lovnogospodarskog kapaciteta lovišta. Geološku podlogu na ovom području čine slabo povezani mehanički talozi. To je suhi facijes karbonatnog lesa nastalog kao eolski sediment u Pleistocenu. Les je taložen na laporu ili u postojećim barama i jezerima. Na površinskom dijelu se nalaze klastiti koji su slabo vezani ili rasteretiti. To su fluvijalno-aluvijalne naslage. Na matičnom supstratu razvila su se tla koja prevladavaju u lovištu: euglej, fluvisol, humofluvisol, livadsko glejna tla, ritska crnica, barsko tresetište, pseudoglej, lesivirano tlo, černoziem. Za divljač i bonitiranje su važna tla koja su primjenom melioracijskih zahvata promijenila svoje karakteristike. Tla su trakasto i mozaičko raspoređena i divljač ih razlikuje. Ova tla su pogodna za uzgoj jelena običnog, divlje svinje, zeca običnog i fazana.

#### **2.5. Antropogeni utjecaji**

Mir u lovištu najčešće ometa čovjek koji svojim djelatnostima mijenja životne uvjete biljnog i životinjskog svijeta. Ovakav utjecaj čovjeka naziva se antropogeni utjecaj. Na mir u lovištu utječe gustoća naseljenosti, gustoća prometnica, prirodni neprijatelji, intenzivno korištenje poljoprivrednih površina u lovištu. Gustoća naseljenosti šireg područja ovog lovišta je 81-100 stanovnika po km<sup>2</sup>. Ubraja se u gušće naseljeno područje. Na zapadnom dijelu se prostire veći dio sela Gradišta. Samo lovište je slabije naseljeno područje. S obzirom na to da je otvorenost lovišta velika, prisutno je i stradanje divljači na prometnicama.

#### **2.6. Tehnička opremljenost lovišta**

Objekti u lovištu se dijele na lovnotehničke i lovnogospodarske objekte. Lovnogospodarskim objektima u lovištu pripadaju hranilišta, pojilišta, solišta, spremišta za hranu, a lovnotehničkim objektima pripadaju čeke, osmatračnice, zaklonice i lovke.

Tablica 5. Lovnogospodarski i lovnotehnički objekti u zajedničkom otvorenom lovištu broj XVI/105-”Jelje”

VRSTA OBJEKTA	BROJ OBJEKATA
Hranilišta za sitnu divljač	15
Hranilišta za krupnu divljač	13
Solišta	20
Pojilišta	2
Spremišta za hranu	2
Visoke čeke	24

Izvor: Lovnogospodarska osnova za zajedničko otvoreno lovište broj XVI/105 “Jelje”



Slika 2. Hranilište za sitnu divljač

Foto: Arhiv Lovne udruge “Fazan” Gradište



Slika 3. Solište

Foto: Ivana Bošnjak



Slika 4. Čeka

Foto: Ivana Bošnjak

### 3. GOSPODARENJE GLAVNIM VRSTAMA DIVLJAČI

Zajedničkim otvorenim lovištem broj: XVI/105 – „Jelje“ u razdoblju od 1. travnja 2007. do 31. ožujka 2017. godine gospodarila je lovačka udruga “Fazan” Gradište. U navedenom razdoblju glavne gospodarske vrste divljači uzgajane su metodom prirodnog uzgoja u otvorenom lovištu. Glavne i gospodarske vrste divljači bile su srna obična, zec obični, fazani i prepelica pućpura. U navedenom lovištu je poštivan lovostaj za sve vrste divljači, na potrebnim područjima je određena privremena zabrana lova radi osiguranja mira i to osobito na površinama gdje se divljač razmnožava. Brojnost i struktura je održavana u skladu s lovnogospodarskom osnovom. U skladu s Lovnogospodarskom osnovom su i održavani lovnotehnički i lovnogospodarski objekti, a lov je obavljan s važećim propisima uz upotrebu odgovarajućeg oružja i poštivanje lovnog reda.

#### 3.1. Srna (*Capreolus capreolus* L.)

Srna obična (*Capreolus capreolus* L.) prema Zakonu o lovstvu spada u krupne vrste divljači, dok se u lovačkoj terminologiji često još svrstava u divljač visokog lova. Prema zoologijskoj klasifikaciji srna pripada redu parnoprstaša, podredu preživača, natporodici pravih preživača i porodici jelena. Srna se krije u šumama, a često zalazi i na polja i livade. Na području Republike Hrvatske češća je u Slavoniji, Srijemu i Baranji tj. u kontinentalnom dijelu države. (Šafarek, 2014.).

Ženka koja se nije lanila naziva se dvizica, koja se lanila je srna, mužjak je srnjak, a mladunče od lanjenja do kraja prve lovne godine je lane.

Vanjski izgled srne krasi vitke noge srazmjerno čvrstim tijelom koje je podignuto u stražnjem dijelu, a u grebenu je niže. Ovaj stav se naziva pregrađeni stav (Janicki i sur., 2007.). Visina tijela iznosi oko 75 cm, a duljina tijela kod srnjaka i srne se kreće od 130-140 cm. Zahvaljujući vitkim nogama srna ima hitre kretnje, preskače jarke bez napora i skače dugačkim skokovima u luku bez vidljivih napora (Tucak i sur., 2002.).

Srna ima 32 stalna zuba. Tijelo joj je prekriveno duljom pokrovnom dlakom, a skrivena je kraća kovrčava podlaka. Ljetna dlaka joj je kratka, priljubljena uz kožu i čvrsta. Zimska dlaka je kestenjastosive boje ili sivosmeđe boje. Ona je dulja i deblja od ljetne. Linjanje srna započinje u proljeće i jesen. Dlaka se mijenja ponajprije na vratu, prsima i hrptu. Srne

na stražnjici imaju bijele dlake koje su srcolikog oblika. Ta oznaka se naziva “ogledalo”. Koža srna sadrži lojne i mirisne žlijezde. Žlijezde služe za obilježavanje teritorija i međusobno prepoznavanje (Janicki i sur., 2007.).

Srna pripada brstnom tipu preživača, pri čemu su burag, kapura i listavac manjeg volumena. Hranidbene navike su potraga za hranom, preživljanje, konzumiranje hrane i odmaranje (Manojlović, 2017.). Osim brstom, srna se hrani šumskim voćem, divljim jabukama, raznim bobicama, a hranu pronalazi i u polju.

Srne se nagonski okupljaju u krda od kasne jeseni do ranog proljeća. Glasanje srne je uvjetovano dobi, spolom, fiziološkim stanjem jedinke, načinom i stupnjem uznemiravanja. Piskanje je komunikacija između srne i lanadi, ali piskanjem se glasa i srna u estrusu. Parenje se odvija od sredine srpnja do sredine kolovoza tijekom lijepog i toplog vremena. Parenje traje 3-4 tjedna. Graviditet srna je 150 dana s embriotenijom 285-290 dana. Srna olani jedno ili dva laneta. Srne žive 13-15 godina.

Prema Pravilniku o lovostaju (Narodne novine broj 94/2019) lovostaj na srnjaka je od 1. listopada do 15. travnja, a srne i laneta od 1. veljače do 31. kolovoza.



Slika 5. Srnjak

Foto: M. Posavec

### *3.1.1. Gospodarenje srnom običnom*

Planirani broj odstrjela u razdoblju od lovne 2007./2008. do 2016./2017. godine iznosio je 191 grlo, a ostvareno je 142 grla. Otpad je iznosio 40 grla, od čega 18 muških i 22 ženska. U prikazu odstrjela i otpada se vidi da je izlučenje u prikazanom razdoblju bilo 95 % te da je matični fond srne kroz cijelo razdoblje bio stabilan. U Tablici 6. može se vidjeti planirani i ostvareni odstrjel te otpad po lovnim godinama u desetogodišnjem razdoblju.

Tablica 6. Izlučenje (odstrjel + otpad) srne obične u razdoblju 2007./08.-2016./17.

Lovna godina	Planirano	Ostvareno	Otpad (m)	Otpad (ž)	Izvršenje %
2007./08.	12	9	2	1	100
2008./09.	14	12	-	2	100
2009./10.	14	14	2	-	114
2010./11.	16	8	3	4	94
2011./12.	18	14	2	2	100
2012./13.	20	18	3	3	120
2013./14.	22	16	2	2	91
2014./15.	25	15	2	4	84
2015./16.	25	18	1	2	84
2016./17.	25	18	1	2	84
UKUPNO	191	142	18	22	95

Izvor podataka: Lovnogospodarska osnova za zajedničko otvoreno lovište broj: XVI/105-”Jelje”

U navedenom razdoblju je trofejna vrijednost srnjaka bila relativno dobra i kretala se od 80 do 100 CIC točaka. Kapitalnih grla bilo je tek nekoliko, a njihova distribucija po medaljama i lovnim godinama prikazana je u Tablici 7.

Tablica 7. Trofejna vrijednost odstreljenog srnjaka za razdoblje 2007./08.-2016./17.)

Lovna godina	Zlato	Srebro	Bronca
2007./08.	1	1	-
2008./09.	-	-	-
2009./10.	1	1	-
2010./11.	-	-	-
2011./12.	-	1	-
2012./13.	-	-	-
2013./14.	-	-	-
2014./15.	-	-	-
2015./16.	-	-	1
2016./17.	-	1	-

Izvor podataka: Lovnogospodarska osnova za zajedničko otvoreno lovište broj: XVI/105-”Jelje”



### 3.2. Zec obični (*Lepus europaeus* Pallas)

Prema zoološkoj klasifikaciji zec pripada redu dvojezubaca, porodici zečeva, rodu zeca i vrsti zec obični. Prema Zakonu o lovstvu svrstan je u sitnu dlakavu divljač, a često ga se u neslužbenoj lovačkoj klasifikaciji svrstava u divljač niskog lova. Ženku nazivamo zečicom, mlade zečićima, a mužjaka zec (Janicki i sur., 2007.).

Tijelo zeca je čvrsto građeno. Uške su mu duge, a pri vrhovima su crnkaste. Stražnje noge su mu duge, što mu omogućuje skokove i olakšava bijeg. Tijelo zeca je prekriveno krznom koje je smeđo-sive boje. Po trbuhu je bijela boja.

Duljina tijela zeca je oko 65 cm, visina oko 15 cm, a masa se kreće od 3-6 kg. Od osjetila su izraženije razvijeni sluh, njuh, okus i opip. Hranidbu zeca čine lucerna, kupus, mrkva, grah, voće, mlado žito i drugo zeljasto bilje. Preko zeljastog bilja podmiruje svoje potrebe za vodom. Kod zeca se pojavljuje cekotrofija tj. pojava gdje zec izbacuje izmet iz slijepog crijeva te ga nakon izlučivanja proždire. Ovo radi kako bi podmirio potrebe za vitaminima i mineralima koje putem hrane ne dobiva dovoljno. Zec je životinja sumraka koja je najviše aktivna noću (Janicki i sur., 2007.).

Zec se pari od veljače do rujna. Pari se do 4 puta godišnje, a graviditet zečice traje 42-44 dana, nakon čega zečica okoti 1-5 mladih. Kod zečice je moguća superfetacija što znači da se zečica pred kraj graviditeta ponovno pari i ostaje skotna. Mladi se rađaju s krznom i odmah vide. Zec može živjeti do 12 godina.

Prema Pravilniku o lovostaju zec se ne lovi u razdoblju od 16. siječnja do 30. rujna.



Slika 6. Zec obični

Foto: C. Bliok

### 3.2.1. Gospodarenje zecom običnim

Planirani odstrjel u razdoblju od lovne 2007./2008. godine do 2016./2017. je bio 372, ostvareno je 275 odnosno 88 %, dok je otpad bio relativno visok i iznosio 51 grlo zeca. Distribucija podataka po lovnim godinama u navedenom desetogodišnjem razdoblju prikazana je u Tablici 8. Problem pri gospodarenju zecom čini drastično čišćenje kanalske mreže, pri čemu se uklanja većina vegetacije, a time životinje ostaju bez hrane i posebice zaklona, odnosno gubi se dio lovnoproduktivne površine. Matični fond je tijekom navedenog razdoblja bio stabilan, a u lovnoj 2009./2010. godini je u lovište pušteno 10 grla zeca iz kontroliranog uzgoja.

Tablica 8. Izlučenje (odstrjel + otpad) zeca običnog u razdoblju 2007./08.-2016./17.

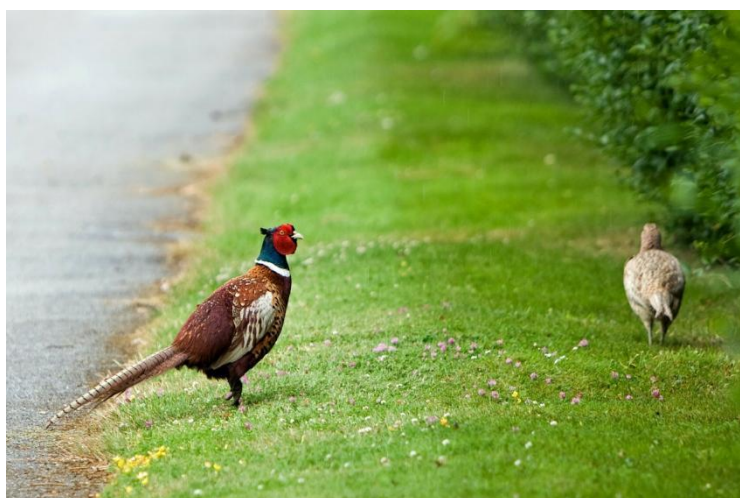
Lovna godina	Planirano	Ostvareno	Otpad (m)	Otpad (ž)	Izvršenje %
2007./08.	30	20	3	3	87
2008./09.	30	22	4	4	100
2009./10.	32	29	-	-	91
2010./11.	40	25	3	3	78
2011./12.	40	22	4	4	75
2012./13.	40	40	3	3	115
2013./14.	40	35	-	-	88
2014./15.	40	28	-	3	78
2015./16.	40	21	6	8	88
2016./17.	40	33	-	-	83
UKUPNO	372	275	23	28	88

Izvor podataka: Lovnogospodarska osnova za zajedničko otvoreno lovište broj: XVI/105-”Jelje”

### 3.3. Fazan (*Phasianus colchicus* L.)

Fazan je poljska koka i preferira nizinska staništa. Mužjak je dug oko 66 cm i tijelo mu je prekriveno po leđima bakreno zelenom bojom, rep koji može narasti 60-tak cm i crveno je smeđe boje (Tucak i sur., 2002.). Boje i njihov raspored po tijelu, posebice mužjaka ovise o podvrsti fazana odnosno njihovom podrijetlu odakle je u povijesti unesen u Europu. Ženka raste do 50 cm u dužinu, perje joj je smeđe-sivo, a masa joj je oko 900 g, dok je masa mužjaka od 1,2 do 1,6 kg. Kod fazana je izražen tzv. spolni dimorfizam odnosno očita različitost mužjaka i ženki (slika 7). Pri tome je za ljudsko oko mužjak upadljiviji, ljepših žarkih boja, dok je ženka neuglednija. Ova osobina pomaže im opstanak u prirodi

jer dok ženka nese i sjedni na jajima svojevrsnom mimikrijom je slabije uočljiva grabežljivcima, dok pozornost na sebe privlači mužjak i na taj način štiti i ženke i potomstvo. Fazani se hrane sjemenkama, travom, ličinkama te raznim kukcima. Parenje fazana započinje u ožujku i traje 3-4 tjedna. Fazan grlenim kričanjem i lepršanjem krila doziva ženke cijeli dan. On nastoji imati što više ženki, a zna se i potući za harem (Šfarek, 2014.). Ženke nesu do 20 jaja, na kojima ženka sjedi 23-24 dana (Medved, 2021.). Fazanski pilići se nazivaju potrkušci, a već sa 7 dana mogu poletjeti. Prema Pravilniku o lovostaju fazani se ne love od 1. veljače do 15. rujna.



Slika 7. Fazan (mužjak i ženka)

Izvor: <https://www.boljazemlja.com/fazan-ptica-kojoj-su-neki-ljudi-nalik/>

### *3.3.1. Gospodarenje fazanom*

Planirani odstrjel u razdoblju od lovne 2007./2008. do 2016./2017. bio je 768 kljunova, pri čemu je bilo ostvareno 735 odnosno 95,70%. Otpad je iznosio 244 kljuna. Ukupno izlučenje u navedenom razdoblju iznosilo je 128%. Treba svakako spomenuti da je u navedenom razdoblju u lovište uneseno 514 kljunova fazana iz fazanerije. Distribucija izlučenja po lovnim godinama navedena je u Tablici 9.

Tablica 9. Tablica Izvršenje (odstrjel + otpad) fazan-gnjetao u razdoblju 2007./08.-2016./17.

Lovna godina	Planirano	Ostvareno	Otpad (m)	Otpad (ž)	Izlučenje %
2007./08.	48	47	-	12	123
2008./09.	80	60	5	7	90
2009./10.	80	93	35	35	204
2010./11.	80	95	57	58	263
2011./12.	80	77	6	4	109
2012./13.	80	84	2	4	113
2013./14.	80	79	-	-	99
2014./15.	80	80	-	-	100
2015./16.	80	63	4	15	103
2016./17.	80	57	-	-	71
UKUPNO	768	735	109	135	128

Izvor podataka: Lovnogospodarska osnova za zajedničko otvoreno lovište broj: XVI/105 - "Jelje"

### 3.4. Prepelica pućpura (*Coturnix coturnix* L.)

Prepelica pućpura je najmanja koka (slika 8). Duljina odrasle prepelice je od 17-19 cm, a masa oko 150 g. Mužjak i ženka se značajno ne razlikuju po izgledu. Kod mužjaka je grlište tamno i ima poprečno bijelu te crnu liniju i bijelu prugu iznad očiju, a kod ženke je grlište svjetlo s dvije jedva primjetne smeđe pruge. Selidba prepelica započinje početkom kolovoza, a razmnožava se od svibnja. Ženka u gnijezdo odlaže do 16 jaja i na njima sjedi 17-21 dan. Ptići počinju letjeti nakon 19 dana. Prepelica pućpura se glasa s "puć-puć-pućpuruć" i po tome je dobila ime (Andreanszky, 2020.).

Prema Pravilniku o lovostaju prepelice se ne love od 1. prosinca do 20. kolovoza.



Slika 8. Prepelica

Izvor: <http://www.hldzecklana.eu/prepelica.html>

### 3.4.1. Gospodarenje prepelicom pućpustom

Planirani broj kljunova u desetogodišnjem razdoblju od lovne 2007./08. do 2016./17. godine bio je 2000 kljunova, pri tome je ostvareno 1873 kljunova ili 93,65%. U jednoj lovnoj godini evidentiran je otpad 50 muških i 50 ženskih kljunova, što rezultira ukupnim izlučenjem na razini 99%. Distribucija izlučenja po lovnim godinama navedena je u Tablici 10.

Tablica 10. Izlučenje (odstrjel + otpad) za prepelicu pućpustu u razdoblju 2007./08.-2016./17.

Lovna godina	Planirano	Ostvareno	Otpad (m)	Otpad (ž)	Izlučenje %
2007./08.	200	130	-	-	65
2008./09.	200	265	-	-	133
2009./10.	200	227	-	-	134
2010./11.	200	114	50	50	107
2011./12.	200	210	-	-	105
2012./13.	200	201	-	-	101
2013./14.	200	141	-	-	71
2014./15.	200	191	-	-	96
2015./16.	200	216	-	-	108
2016./17.	200	178	-	-	89
UKUPNO	2000	1873	50	50	99

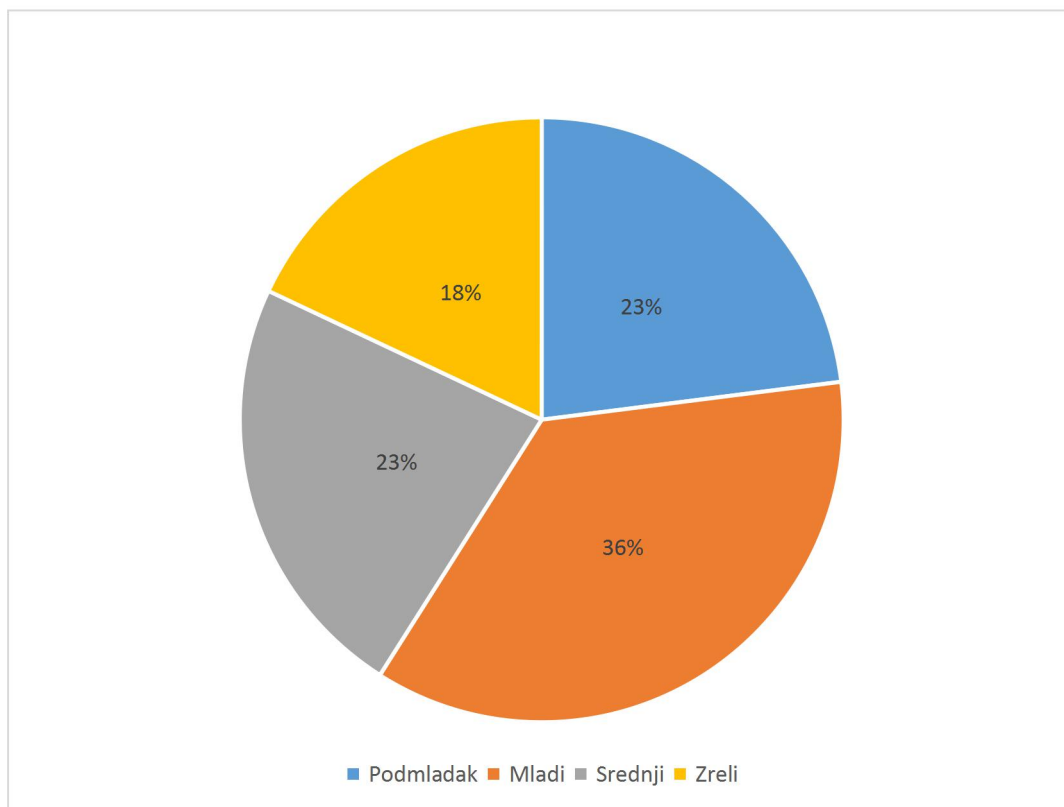
Izvor podataka: Lovnogospodarska osnova za zajedničko otvoreno lovište broj: XVI/105-”Jelje”

## **4. Smjernice budućeg gospodarenja**

Smjernice budućeg gospodarenja propisuju se za svaku vrstu divljači za deset lovni godina unaprijed i detaljno se za glavne vrste divljači obrazlažu u Lovnogospodarskoj osnovi koja je za ovo lovište izrađena za desetogodišnje razdoblje od 1. travnja 2017. do 31. ožujka 2027. godine. U ovom lovištu se kao cilj budućeg lovnog gospodarenja navodi uzgoj zdrave divljači koji mora biti u skladu s namjernom lovišta i mjerama zaštite prirode. Izračunom lovnoproduktivne površine i bonitiranjem lovišta se utvrđuje maksimalan broj divljači odnosno gospodarski kapacitet lovišta, a da se pri tome ne naruše odnosi između divljači i ostalih životinjskih i biljnih vrsta.

### **4.1. Buduće gospodarenje srnom običnom**

Namjena lovišta je uzgoj, zaštita i korištenje srne obične u otvorenom lovištu. Bonitiranjem je utvrđeno da je zajedničko otvoreno lovište broj: XVI/105 – „Jelje“ III. bonitetnog razreda za srnu običnu nizinskog lovišta bez poplava. Prema Stručnoj podlozi u III. bonitetnom razredu nizinskog lovišta bez poplave može se uzgajati 6,0 grla srne obične na 100 ha lovnoproduktivne površine. Gospodarski kapacitet navedenog lovišta za srnu običnu iznosi oko 102 grla. Cilj gospodarenja je uzgoj zdrave i stabilne populacije srne obične, a propisana dobna struktura navedena je u grafikonu na slici 9.

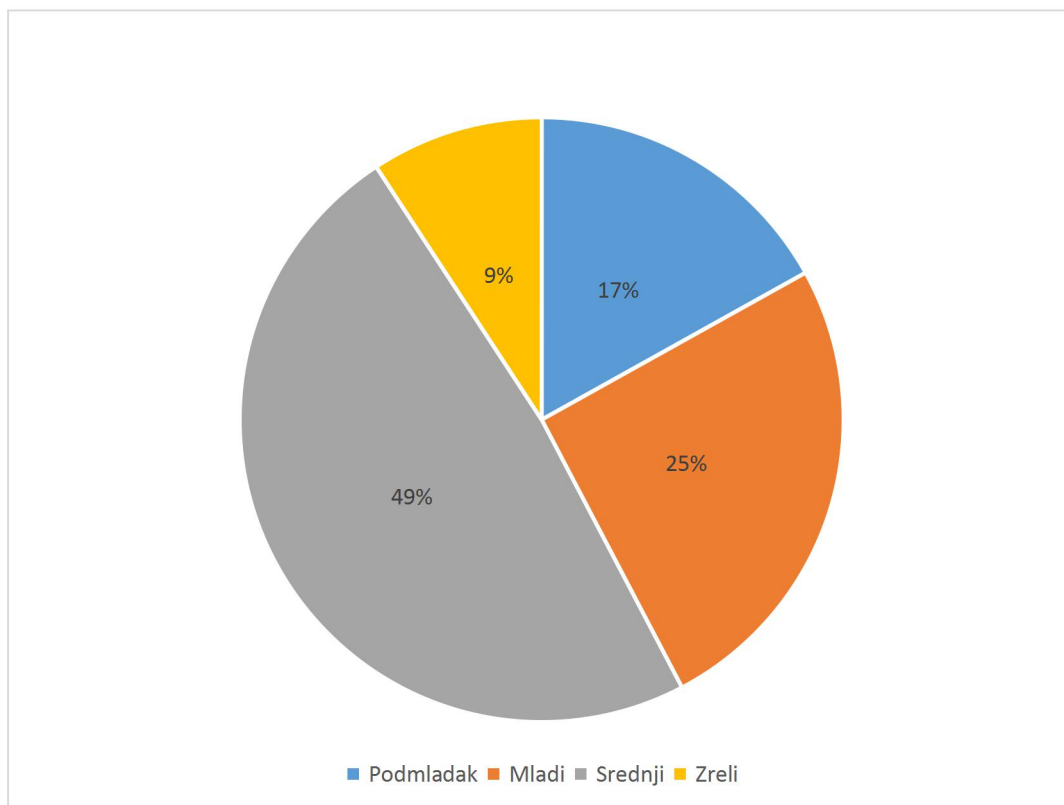


Slika 9. Dobna struktura srne obične za oba spola

(Izvor podataka: Lovnogospodarska osnova za zajedničko otvoreno lovište broj: XVI/105 - "Jelje")

#### 4.2. Buduće gospodarenje jelenom običnim

Namjena lovišta je uzgoj, zaštita i korištenje jelena običnog u otvorenom lovištu. Cilj lovnog gospodarenja je uzgoj zdrave i stabilne populacije jelena običnog. Bonitiranjem je utvrđeno da je zajedničko otvoreno lovište broj XVI/105-"JELJE" dobilo ocjenu II. bonitetnog razreda za jelena običnog nizinskog lovišta bez poplava. Prema stručnoj podlozi u II. bonitetnom razredu nizinskog lovišta bez poplava može se uzgajati 3,0 grla jelena običnog na 100 ha lovnproduktivne površine. Gospodarski kapacitet navedenog lovišta za jelena običnog iznosi 23 grla, a propisana dobna struktura navedena je u grafikonu na slici 10.



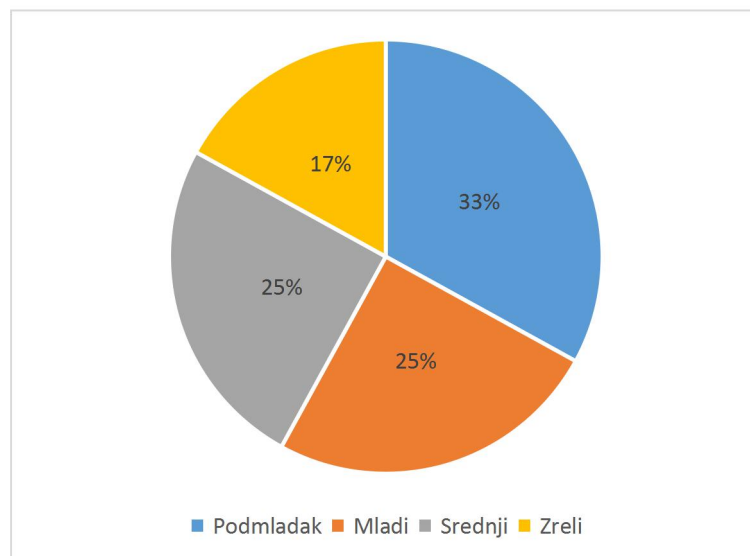
Slika 10. Dobna struktura jelena običnog za oba spola

(Izvor podataka: Lovnogospodarska osnova za zajedničko otvoreno lovište broj: XVI/105 - "Jelje")

#### 4.3. Buduće gospodarenje svinjom divljom (*Sus scrofa* L.)

Namjena lovišta je uzgoj, zaštita, lov i korištenje zdrave i stabilne populacije svinje divlje u otvorenom lovištu. Bonitiranjem je utvrđeno da je zajedničko otvoreno lovište broj: XVI/105 - "Jelje" dobilo ocjenu II. bonitetnog razreda za svinju divlju u nizinskom tipu lovišta bez poplave. Na 100 ha lovnoproduktivne površine prema uputama Stručne podloge može se uzgajati 3 grla svinje. Omjer spolova je 1:1. Gospodarski kapacitet za navedeno lovište za svinju divlju iznosi oko 54 grla, a planirana dobna struktura navedena je u slici 11.





Slika 11. Dobna struktura za svinju divlju za oba spola

(Izvor podataka: Lovnogospodarska osnova za zajedničko otvoreno lovište broj: XVI/105 - "Jelje")

#### 4.4. Buduće gospodarenje zecom običnim

Namjena lovišta je uzgoj, zaštita, lov i korištenje zdrave, kvalitetne i stabilne populacije zeca običnog u otvorenom lovištu. Bonitiranjem je utvrđeno da je zajedničko otvoreno lovište broj: XVI/105-"Jelje" dobilo ocjenu III. bonitetnog razreda za uzgoj zeca običnog. Broj grla na 100 ha lovnoproduktivne površine koje se može uzgajati prema uputama Stručne podloge je 12, a gospodarski kapacitet u ovom lovištu iznosi 136 u omjeru spolova 1:1.

#### 4.5. Buduće gospodarenje fazanom

Namjena lovišta je uzgoj, zaštita, lov i korištenje zdrave, kvalitetne, i stabilne populacije fazana u otvorenom lovištu. Bonitiranjem je utvrđeno da je zajedničko otvoreno lovište broj: XVI/105 – „Jelje“ dobilo ocjenu III. bonitetnog razreda za fazana nizinskog lovišta bez poplava, pri čemu se može se uzgajati 12 kljunova na 100 ha lovnoproduktivne površine. Gospodarski kapacitet navedenog lovišta za fazane iznosi 176 kljunova u omjeru spolova 1:5 (m:ž).

## 5. Zaključak

S obzirom na prirodne značajke, zajedničko otvoreno lovište broj: XVI/105 – „Jelje“ povoljno je za uzgoj raznih vrsta krupne i sitne divljači. Prema podacima iz Lovnogospodarske osnove u razdoblju od lovne 2007./08. do 2016./17. godine glavne i gospodarske vrste divljači u lovištu su bile srna obična, zec obični, fazan gnjetao i prepelica pućpura, kojima se primjereno gospodarilo, o čemu govore brojčani podaci o planiranom i ostvarenom odstrjelu. Uočljivo je također da kod jedine glavne vrste krupne divljači u prethodnom desetogodišnjem razdoblju ostvaren relativno mali broj kapitalnih grla, što ostavlja prostora za napredak u budućem razdoblju. U gospodarenju se javljaju i određeni problemi, pri čemu su najznačajniji oni koji govore o degradaciji staništa (neprimjereno uređivanje kanala i sl.), što dovodi do smanjenja lovnoproduktivnih površina, posebice za zeca. Uočljivo je i da se u budućem desetogodišnjem razdoblju važenja Lovnogospodarske osnove planira uzgajati jelen obični i divlja svinja, što bi trebalo pridonijeti aktivnijem i atraktivnijem lovnom gospodarenju.

## 6. Popis literature

1. Andreanszky, T.: Prepelica pućpura, 2020., <http://www.hldzecklana.eu/prepelica.html> (datum pristupa 1. srpnja 2021.)
2. Janicki, Z., Slavica, A., Konjević, D., Severin, K. (2007.): Zoologija divljači. Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 216.
3. Lovac.info: Zec (*Lepus europeaus*), 2014., <https://www.lovac.info/lov-divljac-hrvatsa/divljac-lov-zivotinja-divljaci/3196-zec-lepus-europeaus.html> (datum pristupa 2. srpnja 2021.)
4. Lovnogospodarska osnova za zajedničko otvoreno lovište broj: XVI/105 - "Jelje" za razdoblje od 1. travnja 2017. do 30. ožujka 2027. godine
5. Manojlović, L. (2017.): Hranidba krupne divljači. Veleučilište u Karlovcu, 211.
6. Medved, I.: Uzgoj fazana, 2021., <https://www.agroportal.hr/peradarstvo/19818> (datum pristupa 3. srpnja 2021.)
7. Pravilnik o lovostaju, Narodne novine broj 94/19.
8. Šafarek, G. (2014.): Životinje hrvatske, Mozaik knjiga, Zagreb, 330.
9. Tucak, Z., Florijančić, T., Gubešić, M., Topić, J., Brna, J., Dragičević, P., Tušek, T., Vukušić, K. (2002.): Lovstvo, drugo prošireno izdanje. Poljoprivredni fakultet u Osijeku, 382.
10. Zakon o lovstvu, Narodne novine broj 99/18; 32/19 i 32/20.